

ב: ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

א) [ע] מותק' מדה נא: ד"ה ולמנו: ט) [מגינה]: י) מדה: כ) א) [שבת נג]: ד) [לקמן ל.ג.]: ט) [לקמן נה:]: ו) [כ"א]: הועה,

תורה אור השלם

1. וכי יצח שור את איש או את אשה וזאת יקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו ובעל השור יקני: שמות כא כח
2. ועש לו צדקה בן כנענה קרני ברזל ויאמר בה אמר יי באלה תנח את ארס עד בלתי: מלכים א כב יא
3. בכור שורו יקד לו וקרני ראם קרני בהם עמים ינח: יחזקאל אפסי וזם רבבות אפרים ורץ אלפי מנשה:
- דברים לג יז
4. וכי יצח שור איש את שור רעהו וזאת יקול את השור החי ויחצו את כספו וגם את המזת יחצו: או נודע כי שור נחזק הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם ישלם שור תחת השור והמת יקדו לו: שמות כא לה-לו
5. כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירו ובער שדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו שמת כב ד ישלם: 6. אשריכם ודעו על כל מים משלחי רגל השור ויהמור: ישעיהו לב כ
7. לכן הגני מביא ידעו אל בית ירבעם והכרתי לירבעם משחתי בקר יצור וצוב בישראל ובערתי אחר בית ירבעם באשר יבער וקדל עד המזו: מלכים א יד י

גליון הש"ס

גם' דברי תורה מברכי בקבלה ע' חולין קל ע"א מות' ד"ה אחי: רש"י ד"ה כתיב כי יגח בו' אית ליה מולא. עין שבת נג ע"ב נדשיי ד"ה מולא: שם ד"ה ואגב אורחיה בשילא עבר בדין לקמן ד' (ה) [מל] ע"ב:

מוסף רש"י

כי יגוף. יחוק, צין בקרני צין גופו צין ששטי בשעיו, סולן ככלל גניפה הם, שאין גניפה אלא לשון מכה (שמות כא לח). אדם דאית ליה מולא. מלאך שלו ומלך עליו (שבת ג.ג). ושלח זה הרגל. מוקי מדקף קר רגל (שמות כב ד). ובער זה השן. מוקי השן האוכלת ומערכת (שם).

ועמא מס. מי שנגע צמת הוי אב הטומאה דמת עלמנו אבי אבות הטומאה הוא והנוגע צו הוי אב הטומאה ומטמא אדם וכלים דהא כתיב כל אשר יגע צו הטמא יטמא וגו' (במדבר יט) והאי קרא בטמא מת כתיב ומשמע דמטמא אדם דהא כתיב והנפש הנוגעת וגו': הכא מאי. תולדות דשבת הוי

כאבות תולדות דטומאה לא הוי כאבות והכא תולדות דמוקין מאי מי אמרינן תולדות כיוצא בהן לא שנה אב ל"ש מולדה אס הויק משלם או דלמא לא: יש מהן כו'. ולקמן מפרש מילמיה דרצ פפא צשמעמין: קרן. לנגוח: השן. לזכול: רגל. דריסה לשזור את הכלים: צאלה סגנה את ארס צסה עמים ינגח. אלמא נגיחה צקין: דצני קבלה. נציחיס וכתובים: והאי מיוף הוא. צתמיה. הא לא גמרי' מדברי קבלה לא חיוב ולא פטור אלא גלוי מילמא הוא דכל היכי דכתיב נגיחה צקין הוא: אלא. להכי אינטרין וזומר דמטו דמימא כי חלק רחמנא צין תמה למועד דשזור תס כתיב וחזו את כספו (שמות כא) דלא משלם אלא חזי נוק וצמועד כתיב שלם שור תחת השור [שם] דמשלם נוק שלם הי"מ צקין מלושה דומיא דקרני לזקיה צן כנענה וכגון שאחיה הבהמה הקרן צין שנייה ונגחה דהתם ודאי לא משלם תס כוליה נוק משום דאין דרכה צכך ולא היה לצעלים לשמור מדבר זה: אכל מחוצרת. לאורחיה הוא: אימא כולה מועדס היא. אפילו וקרני ראם כתיב צה נגיחה אלמא מחוצרת נמי קרי נגיחה וצסתם נגיחה פליג רחמנא צין קרן תמה לקרן מועדת: נגיפה. שדחפה צגופה והזיקה צכוונה: רצינה. שראתה כלים צדך והלכה ורצנה עליהו כדי לשצון: צעיטס. שצעטס צרגליה ושצרה את הכלים. והאי הוי תולדה דקרן דכוונתו להזיק כי קרן ואין הנאה להזיקה כי קרן ואין הזיקו מצוי דלא הועדה צצ"ד ג' פעמים צכך אינה משלמת נוק שלם: מאי שנה נגיחה דקרי ליה אב דכתיב כי יגוף שור רעהו. וכיון דנגיפה כתיב מיהו נמי אב: דך נגיפה נגיחה הוא. ולא דחיפת

דאי"ו אב מטמא אדם וב"ים. גרס ולא גרסינן אדם וצגדים שלשון זה משמע מטמא אדם לטמא צגדים ווא"ת והרי טמא מת עושה כלי מתכת כיוצא צו דחרצ הרי הוא כחלל אלמא יש מהן כיוצא בהן וי"ל דלכתיב אינו עושה כיוצא צו שאותו כלי מתכת אין עושה כלי מתכת אחר כיוצא צו כמו שמדקדק ר"ת צריש מתני' דלהלות:

תנו רבנן שלשה אבות. הפסיק צצרייתא זו לפרש תולדותיהן לאו כיוצא בהן דקאמר רב פפא אהייא: אב"ל במחוצרת אימא בורה מועדת היא. לשלם נוק שלם אפילו צפעס ראשונה ווא"ת ומיהי מיתי אי מתלושה דייה כתלושה אי משאר אבות המינח למ"ד (לקמן ד' ה:) קרן עדיפא דכוונתו להזיק ואפילו קרן אחי ודמפרש ר"ת לקמן דהיינו למ"ד פלגא נוקא ממונא דאית ליה סתם שזורים לאו צחוקת שימור קיימיה אכל למ"ד פלגא נוקא קנסא דאית ליה סתם שזורים צחוקת שימור קיימיה לא איתא קרן מכולהו דלאמרינן לקמן (שם) כי שדית צור צינייהו אחי כולה לצר מקרן דאיכא למיפטרן שכן מועדין מתחילתן פי' דרכן להזיק משא"כ צקין דצחוקת שימור קיימיה וי"ל דלמ"ד פלגא דנוקא קנסא הא דקאמר אכל צמחוצרת אימא כולה מועדת היא וישלם נוק שלם צפעס ראשונה לאו משום דאינטרין קרא לאשמעינן דאין מועדת אלא תמה הוצרך לאשמעינן להצייל ראייה מן הפסוק דמחוצרת נמי הוי צכלל נגיחה שלא תטעה לומר דנגיחה היינו צתלושה דומיא דקרני צרול דלדקיה אכל צמחוצרת דרכו להזיק מתחילתו ונלמוד מצור וממד מאצות לחייבו לכתחלה נוק שלם: ומלתא אגב אורחיה קמ"ל. פפא ואפילו לצר פפא דלמנר לקמן צשור שנגח ד' וה' (דף לז.) דמועד לאדם סתמא לא הוי מועד לצמה היינו דוקא שנגח ג' צני אדם דכתיב לא הוי מועד לצמה אכל נגח אדם ושור וחמור דהוי מג' מינים הוי מועד לכל אכל נגח שור וחמור וגמל לא הוי מועד לאדם ואע"ג דלכל צמה הוי מועד אפילו לצר פפא כדאיתא התם וה"ר מנחם פי' דה"ק מועד לאדם שהיה מועד לכל וחזר צו מצמה ונשאר מועד לאדם צו מצמה לאו חזרה לכל וחזרה מאלס לא הוי מועד לאדם דחזרה דאדם חזרה היא: באשר יבער הגלל. פי' ר"ח כמו נצצין די אכלן גלל (שורא ו) שהשן דומה לאכלן שייש: הא

כשהשור נגח אדם כתיב (שמות כא) כי יגח שור את איש וגבי נגיחה שור צשור כתיב [שם] כי יגוף שור איש את שור רעהו: אדם דאית ליה מולא וואינו נוח להמיתו צנגיפה דהיא דחיפת קרן מעט אלא צנגיחה צכח וצכוונה וצתחיבת קרן צגוף: ואגב אורחיה קמ"ל. קרא מדתלה נגיחה צאלס ונגיפה צמה דמשמע נוחה היא צמהמה למות מן האדם משמעו דשור המועד להרוג את הצמהמה ג' פעמים לא חשיב העדה לגבי אדם דאס נגח אדם ומת דינו כחם דאינו משלם את הכופר צמתס ההורג אדם כתיב סקול יסקל השור ובעל השור נקי (שמות כא) וצמועד כתיב [שם] וגם צעליו יומת וההיא מיחה היינו ממון שמשלם את הכופר דמי נהרג ליורשיו ולא מיחה ממש דאמרינן צצ"ק דסנהדרין (דף טו:) על רציחתו אתה הורגו ואי אתה הורגו על רציחת שורו אכל מועד לאדם הוי מועד לצמהמה ומועד להרוג את האדם משכחת לה כשלא עמד' צדין עד שנגח שלם פעמים שלא נסקל מיד כשהמית הראשון: רצינה סולדה דרגל היא. דעל ידי כפיפת רגליה היא רוצנת: רגל הזיקה מצוי. דכל שעה היא מהלכת ואס יש כלום תחת רגליה היא דורסת: הני אין הויקן מצוי. הלכך תולדה דקרן הן דאין הזיקו מצוי ואין הנאה להזיקו ומשלמי חזי נוק צקין: מאי שנה קרן. דמחייב דכוונתו להזיק כו': ושלח. את בעירה: הגלל

יב א מיי' פ"ה מהל' טומאת מת ה"ל ט: יב ב מיי' שם ה"ל ז ופ"ה שם ה"ל ה ופ"ה מהל' שער אבות הטומאה ה"ל א ופ"ה שם ה"ל צ ופ"ה שם ה"ל א ופ"ה טומאת שבת ה"ל א ופ"ה מהל' טומאת זרעמת ה"ל ז ופ"ה מה' מטמאי משכב ומושב ה"ל א סגן עשין רלא רמו: יד ג מיי' פ"ה מהל' ז טומאת מת ה"ל ז ופ"ה מהל' שער אבות הטומאה ה"ל א סגן שם: טור ד מיי' פ"ב מהל' נוק ממון ה"ל א ב סגן עשין סו טו"ש"ע ח"מ ט"י שפט עש"ה מ"י: טז ה מיי' פ"א שם הלכה י סגן וטו"ש"ע שם: ז ו מיי' שם ה"ל טו"ש"ע שם סעף"א י: יח ז מיי' שם פ"ב ה"ל צ טור ש"ע שם סע"י יח וסעף"א י: יט ח טו"ש"ע ח"מ ט"י ט"ז סעף"א י: כ ט טור ש"ע ח"מ ט"י ט"ז סעף"א י:

רבינו הגנאל

תולדותיהן לאו כיוצא בהן. הכא. מאי. אמר ר' פפא יש מהן תולדות כיוצא באבות ויש מהן לאו כיוצא בהן. תיר' ג' אבות נאמרו בשור. השן והקרן והרגל. הקרן. דתיר' כי יגח אק נגיחה אלא בקרן כו'. מהו דתימא כי פליג רחמנא בין תמה למועדת בתלושה. פי' בקרן תלושה כמו קרני צדקיה כן כנענה שוק קרני ברזל. אבל קרן המחוצרת שהוא קרן השור אימא מחזילה מועדת היא. ת"ש וקרני ראם קרני וגו'. תולדה דקרן. כל דבר שכוונת הבהמה להזיק ואין הזיקה מצוי. כגון נגיפה נשיכה רביצה וביטיטה. ופשטי תולדה דקרן בקרן. כי קאמי רב פפא תולדות לאו כיוצא בהן אתולדה דשן ורגל.

(א) ונחמנו ד: ערפן ד: מר: (ב) [לקמן פ"ז: א] (ג) [פ"ז: א] על זה תמלא בפירושי רש"י לקמן פ"ז: (ד) [שמות כ"א]: (ה) [עין מוספות סנהדרין מה: ד"ה מה:]

גליון הש"ס

גמ' אי קרן כתיב. ואי בדשדה אחר משלם מק שלם והקרא דוחה את כספו כדכ"ד ל"כ אימרת יתנו דרש"י לקמן לו פ"א דלון חי זקק חלוק: רש"י ד"ה אידי ואידי וכו' ואי קשיא. וכן הקשה מוס' וק"ל הא בפשוטו מתא דוחה לחיה לא מני משכב אחר היינו יודעין אי אידי משן אי מרגל מש"ה כמינ לאורי דמיירי משן. וכן כהא דאמרתן ס"ד אידי ואידי ארגל לא מני לכמונ ועבר לחוד דלא היינו יודעין במאי מיירי ליה מינן ושלח לאורי דמיירי מרגל וכו': שם ד"ה נתחכבה בו שנתגלגלה עליהן. עין לקמן יז ע"כ בש"י ד"ה דדמיק: ת"ד"ה הא דלא כבליא קרנא וכו' דקרא איירי באבליא דבבליא קרנא. עי' לקמן ע"כ:

מוסף רש"י

בפרומביא. רסן [לקמן פ"ז: ו]. ובגור. [לקמן פ"ז: ו]. בין לרב בין לשמואל היינו בור. דהא נמי מחילת עשייתן לוקא דהיה ליה לאפקי אלמתיא דסופו לטול צדוק מליה [לקמן פ"ז: ו].

רבינו הנגאל

אמר מר ושלח זו הרגל (וכו') [וכן] הוא אומר משלחי רגל השור והחמור. ולולי האי קרא משלחי רגל השור האי ושלח וכו' בעיה במאי אוקימנא לה. אי קרן, כתיב כי יגה. אי שן, כתיב ובער בשדה אחר. ואוקימנא בגל כותבי' כאשר יבער בגל. פי' השן שגנב דומה (א) לאבן גלל. מהו דתימא הני תרי קריי ושלח ובער תרווייהו שן והא דאכל פרי לגמרי וקא מכילאי קרנא, והא דאפסידהו לפריי דתייב ולא מכילאי קרנא. והשתא דאוקימנא ושלח זו הרגל, שן אי לא מכילאי קרנא מנלן דתייב. ופרקי' דומיא דרגל בו. אמרמר ובער זה השן בו. כעניינא דרגל. וקשי' וליכתוב רחמנא ושלח דמשמע תתי, משמע רגל דתי' משלחי רגל השור, ומשמע שן דתי' ושן בהמות אשלח בס, ולא בעי ובער. ופרקי' אי לא הוה כתי' ובער הוה אמרמר חד מינייהו. אי רגל דהויקה וזו הייתה מצוי, שמצויה הליכה בכל עת והסתרה בליכתיה, שן דיש הנאה להויקה, אבל תרויהו לא. ואמרמי מכדי שקול הוא יבואו שניהם. פי' מכדי דין השן והרגל שוה, זה שיש הנאה להויקה וזו הייתה מצוי. אין אחד מכריע על חברו, באי זו דרך אתה יכול לרבות אחת מהן ולמעט האחר, אי אפשר לך אלא לרבות את שניהן. הוה אמרמר דע"ג דמרבית לתרויהו הוה אמרמר לעולם אינו חייב אלא אם שולחיה הוה ואכלה, אבל אם הלכה מעצמה ואכלה בין שילחה ובין הלכה מעצמה.

(ב) עי' מוס' דף כ: ד"ה כאשר יבער וכו'.

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ג.

עין משפט
נר מצוה

בא א (מיי' פ"ג מהל' מקי ממון) סגן עשין סו טו"ש ע"מ ס"י שאל ספיף א: כב ב מיי' שם פ"א הל' י סגן שם טו"ש ע"מ שם: כג ג מיי' שם ופ"ב שם הל' ג סגן שם וטור ש"ע שם ס"י ספט ספיף י: כד ד מיי' שם סגן שם טור ש"ע שם ס"י ספט ספיף א: כה ה מיי' שם פ"א הל' י טור ש"ע שם ופי' ספט ספיף י: כו ו מיי' פ"ב שם הלכה י סגן עשין סח טו"ש ע"מ ס"י מי ספיף: כז ז מיי' פ"ג שם הל' ג סגן שם טו"ש ע"מ ס"י מי ספיף א:

תורה אור השלם

- 1. פי' יבער איש פודה או כרם ושלח את בעירו ובער בשדה אחר מיטב פודה ומיטב פרמו ושלם: שמות כב ד
- 2. לכן הגוי מביא רעה אל בית ירבעם והכרתי לקרבעם משתיין בקיר ציפור וציבור בישראל ובערתי אחר בית ירבעם כאשר יבער הדקל עד המור:
- 3. אשירכם ורעי על כל קים משלחי רגל השור והחמור: ישעיהו לב כ
- 4. מיר רעב ולחמי רשף וקטם מירי וכן בהמות אשלח גם עם חמות וקלי עפר: דברים לב כד
- 5. בעל הבור ישלם כסף ושיב לבקעלי ודמות חיה לא: שמות כו לד

רבינו הנגאל (המשך)

כיצא בו בחלת שחיתת קדישם מה הפרט מפורש דבר הטעון צפון וישנו בהטאות הפמיות. שחיתת וקבלה אין הולכה חייבת לה. איכא למימר הכי ואיכא למימ' הכי דבר אחר נפשות להביא מנוול ומכוי שחין. והא אפיקתיה לנחן, הנן לא צריכי קרא מאי טעמי שקול הוא ויבאו כולן כי צאטרי למונול ומכוי שחין. ותולדה דשן כי שיש לבהמה הנאה בהויקה, כנון נתחכבה כבולת להנאתה וטיניפה פירות להנאתה. פי' אילולי שששתה צריכה היתה מצטערת לפיכך חייב מפני שנתנת דחיי' נמי בהא ואמר' תולדה דשן כשן. כי קאמר רב פפא בתולדה דרגל. תולדה דרגל כל דבר שהויקה מצוי ואין כוונתה להדיק, כנון הויקה בגופה דרך הילוכה אין בשעתה דרך הילוכה. ודחיי' נמי להא ואמי' כי קאמי' אתולדה דבור, ידילפינן מן דומת יהיה לו וקיס ליהו לרבנן דיי' טפחים עבור מיתה ט' טפחים לא עבור מיתה. פי' בור הוא עמוק י' טפחים ונפל שמה שור ומת חייב, פחות מ' טפחים חייב בנויקין ולא במיתה. וזהו אב למיתה וזהו אב לנויקין. ותולדה דבור מאי ניהו, אבנו סכיננו ומשאו שהניחן ברשות הרבים. ואמר' היכי דמי אי דאפקריננו בין לרב ובין לשמואל היינו בור כו'. חלוקת רב ושמואל בפ' המניח את הכה הלכה נשברה בין כו'.

הגלל היינו שן שפעמים מגולה ופעמים מכוסה וכתיב ציה יבער. לישנא אחרינא גלל זה רעי שהשן מצערת למאכל ועשית גלל כמו גללי אדם וגללי בהמה: אידי ואידי. ושלח ובער תרוייהו אשן ושלח אמת לחיוביה היכא דלא כליא קרנא דמשמע גנון שאכלה ערובה וסופו לחזור וללמנוח

אבל לא כתחלה ובער היינו היכא דמכליא קרנא דמשמע ובער שמצער לגמרי. ואי קשיא היכא מני למימר אידי ואידי אשן הא דמכליא קרנא והא דלא מכליא ליכתוב חד להיכא דלא מכליא דליחייב וכ"ש היכא דכליא תריץ אי מהאי קרא הי"א האי אמי להיכא דמכליא אבל לא מכליא לא הלך איכא למימר ודאי אידי ואידי אשן אי לאו דכתב רחמנא משלחי רגל השור: מה רגל לא שנה כו'. דהא לא כתיב ציה ובער: מה שן לא שנה כו'. דהא לא כתיב ציה ושלח: או הא או הא או רגל משום דהויקה מנאי. אבל שן לא: או שן משום דיש הנאה להויקה. אבל רגל לא: מדי. שן ורגל שקולין שן שאין לו חמור מזה שהרי בשניהם יש כהן זה חמור: ויבאו שניהם. מושלח דהי מינייהו מפקס. ללא ילתי מיניה הא שניהן שוין: איצטריך. ליה ובער דאי מפקת מושלח הוה אמרנא הני מיניי היכא דשלחי איהו בצוונה לרעות בשדה חצירו אבל אולא ממילא לא: קמ"ל. ובער וכיון דנפקא לן שן דממילא מוצער אמאי רגל וילפה מיניה: נסתכפה כפולת להנאתה. והפילתו או טיניפה פירות להנאתה שנתגלגלה עליהן כדכך סוקיס וחמוריס דהיינו דומיא דשן שיש הנאה להויקה: ומאי שנה שן. מהנך דקא מוקמת מילתיה דרב פפא כמולדה דשן ורגל: כל היק דרך הילוך שלח בצוונה הוה מולדה דרגל וזיקון מנאי ואין כוונתו להזיק: ובערה. שנדבק כלים בשערה וגררתן וצרתן: מאי שנה רגל. דמיחייב דהיק מנאי כו': אז עשרה צור עמוק י' טפחים היינו אז דבכך דרכו להמית: וזה אז לנויקין. דאס נפל שור צבור תשעה ומת פטור בגל כותבי' כאשר יבער בגל. פי' השן שגנב דומה (א) לאבן גלל. מהו דתימא הני תרי קריי ושלח ובער תרווייהו שן והא דאכל פרי לגמרי וקא מכילאי קרנא, והא דאפסידהו לפריי דתייב ולא מכילאי קרנא. והשתא דאוקימנא ושלח זו הרגל, שן אי לא מכילאי קרנא מנלן דתייב. ופרקי' דומיא דרגל בו. אמרמר ובער זה השן בו. כעניינא דרגל. וקשי' וליכתוב רחמנא ושלח דמשמע תתי, משמע רגל דתי' משלחי רגל השור, ומשמע שן דתי' ושן בהמות אשלח בס, ולא בעי ובער. ופרקי' אי לא הוה כתי' ובער הוה אמרמר חד מינייהו. אי רגל דהויקה וזו הייתה מצוי, שמצויה הליכה בכל עת והסתרה בליכתיה, שן דיש הנאה להויקה, אבל תרויהו לא. ואמרמי מכדי שקול הוא יבואו שניהם. פי' מכדי דין השן והרגל שוה, זה שיש הנאה להויקה וזו הייתה מצוי. אין אחד מכריע על חברו, באי זו דרך אתה יכול לרבות אחת מהן ולמעט האחר, אי אפשר לך אלא לרבות את שניהן. הוה אמרמר דע"ג דמרבית לתרויהו הוה אמרמר לעולם אינו חייב אלא אם שולחיה הוה ואכלה, אבל אם הלכה מעצמה ואכלה בין שילחה ובין הלכה מעצמה.

הא דלא מבליא קרנא. פ"ה שחת שעתיד ללמנוח אבל לא כתחלה וקשה הא מכליא קרנא שגם הבעלים הם יכולים לקצור אלא י"ל שטעמה פירות להנאתה מכל מקום קרי ליה לקמן לטיניפה פירות להנאתה מולדה כיון דפשטיה דקרא איירי במכליא קרנא: והא דמבליא קרנא. וא"מ ולכתוב רחמנא ושלח ולא צעי ובער

יש לומר דהוה אמרנא דוקא דשילח שלוחו כלקמן: דומיא דרגל. וא"מ וינימא איפכא דהא דמקשינן לחומר' הנ"מ באיסורא אבל בממונא לא ואומר ר"ת דמדה היא צמורה לא שנה באיסורא ול"ש בממונא: וישן בהמות אשלח בס. אע"ג דאמרין בעלמא ונספרי פרשת האיוון בהמות שיש להן ארס כנחש ונושכות ומנימות דהו נשיכה היא מולדה דקרן מכל מקום איירי נמי בחיות רעות שדרסו ואכלו להנאתן כדמתרגמינן וכן בהמות וכן דמיה כלה ומיה ככלל בהמה:

איצטריך ס"ד אמרנא ה"מ היבא דשלח שלוחי.

וא"מ תיקשי השתא הא דפרקי לעיל טעמא דכתיב רחמנא כאשר יבער הגלל הא לאו הכי צמחי מוקמת והשתא ליכא לשנויי דלעיל וי"ל דה"ק צברייתא דאלו לא נאמר ושלח הוה מפקינן מכאשר יבער הגלל ופי' האי גוונא איכא צריש איחיה נשך (צ"מ דף ס"א):

א"מ בתיב ופ"א בתיב. תימה דצ"י הפרה (לקמן דף ג: ושם) מן מה צור יש בו כדי להמית עשרה פ"י צקונט' דסתם צור יש בו י' א"כ י' כתיב ועוד קשה דהכא דריש מוהמת יהיה לו ועוד דצמחון פרקי סוף סוף זה אז למיתה וזה אז לנויקין ופי' הקונט' דנפל שמה שור משמע צין מת צין הוה א"כ כי דרשינן שור ולא אלס הוה ליה למעט נמי אדם מנוקין ע"כ נראה לפרש דסתם צור עמוק הרבה וצריכי צור והמת יהיה לו דאי לא כתיב צור הוה אמרנא כל דקטילי ואפילו אין צו כדי להמית ואי כתיב צור הוה אמרנא דוקא צור ולא שיה מערה דגזירת הכתוב הוה ולהכי איצטריך תרוייהו והכי פרקי לא ט' כתיב ולא י' כתיב צדדי' ומסיק סוף סוף זה אז למיתה וזה אז לנויקין פירוש כיון דצור י' לא כתיב צדדי' לא מפקי' מסכר' מוהמת יהיה לו דבעינן כדי להמית וקיס להו לרבנן דהיינו צור י' צור ט' נמי הוי סכר' דהו אז לנויקין כיון דיש צו כדי להזיק ומכל מקום לא מנמעטין אדם מנוקין דקרא דונפל שמה שור לא איירי אלא צבור י' וצירושלמי דריש דהוה ליה למיכתב כי יפתח איש כי יכרה איש צור למה כתיב צור צור אלא חד צור למיתה וחד צור לנויקין ומכל מקום לא מנמעטין אדם

מנוקי' דקרא דונפל לא מנמעט אלא אמאי דכתיב צקרא צדדי' דהיינו צור עשר ולא איתוראס: בין צ"ב בין צ"שמואל היינו בור. וי"ל דהתם משום דקרקע עולם הויקה אבל הכא כצטא דידיה הוה: עסקי כרייה ופתיחה צא לו חף כל תקלה שהפקירה חייב אי

צרוס הרצים. ונתקלו צרן בני אדם והזיקו להם: דאפקריננו. שהפקירן ונתנן צרשות הרצים: צין לרב צין לשמואל. דפליגי צפרק המניח את היינו צור. דתרוייהו אמרו כל תקלה שהפקיר נפקא לן מצור דחייב כי היכי דצור חיוצא צרה"ר היא דהוי הפקר כדאמרין לקמן צ"י שור שגנח את הפרה (דף מט: ג.) שעל

ומת חייב, פחות מ' טפחים חייב בנויקין ולא במיתה. וזהו אב למיתה וזהו אב לנויקין. ותולדה דבור מאי ניהו, אבנו סכיננו ומשאו שהניחן ברשות הרבים. ואמר' היכי דמי אי דאפקריננו בין לרב ובין לשמואל היינו בור כו'. חלוקת רב ושמואל בפ' המניח את הכה הלכה נשברה בין כו'.

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

משורו למדנו. היינו קרן דשן ורגל פטורין ברה"ר ובאכנו וסכיניו אין לחלק בין תמות למועדות דלא שייך לחלק אלא בצעלי חיים וא"ת היכי גמר משור מה לשור שכן ב"ח וכוונתו להזיק ומפרש רש"י דלאי מצור ושור ממה ה"ד ולקמן גבי ה"ד השוה דקאמר רבאי לאתויי אכנו וסכיניו לא גרס אי לרב דאמר כולם משורו למדנו היינו שור דלרב א"ש דכמה ה"ד אחי' כדפרשי' אבל קשה כיון דמצור נמי יליף לפטרו דהו כליס כצור ולקמן בהמניח (דף כח.) מתייב דהו רב כליס גבי נשבר כדו:

וממונך. לאו דוקא גבי צור דלאו ממנוא הוא וכן גבי אש דפשיטא דאם הדליק גדישו של מצורו צאש של אחר דתייב: **תולדה ישן.** הוה מנא למפקדן דלקמן מוקי מתניתי' כיון שדרכו להזיק וקרי ליה אש אלא דכלאו הכי פריך שפיר: **והתנן אדם מועד לעולם.** לא פריך דישן נמי הוה אש כדדרש עלה בגמרא דפ' כי"ד (לקמן דף כו:) מפלגת תחת פלג דהא לא מיימי הכא קרא אלא מיימי דהו כיוצא בו: **ביהו וניעו.** פיש הקונטרס מי האף וקשה לר"ת דצ"פ דס הגדה (גדה דף נה: וש) קמתי כמו וניעו ומי האף ונראה דכיון הוה היוצא מן הגרון צמח וניעו הוה היוצא מן הפה על ידי נענוע ש: **לפוטרו ברה"ר.** וא"ת אמאי פשיטא ליה טפי מלשלם מן העלייה וי"ל כיון דמן הדין היה משלם נזק שלם ואמי הלכתא דלא משלם אלא חצי נזק אש כן אחי' הלכתא להקל ולא להחמיר: **אמאי קרי לה תולדה דרגא.** א"ע"ג דדמי לרגל כיון שדינה חלוק היה לו לקרות לה שם צנתי עמיה: **בדמיתרגם רב יוסף.** נקט רב יוסף לפי שהיה בקי בתרגום שיש כמה ענייני תרגום ולא כדפירש צעלמא לפי שהיה סגי נהור ודברים שבכתב אי אתה רשאי לומר על פה ולכן היה אומר תרגום דמשום עמ לעשות אמר התם דשרי ואין לך עמ לעשות גדול מזה"ש:

לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו. ופשיעה פשע שהיה לו לשמור שורו שבקל היה יכול לשמורו שאין דחוקה להזיק כיון שאין הנאה להזיקה אבל שן שיש הנאה להזיקה הוה כעין אונס שלא היה יכול לשמרה כל כך כיון שהשן דחוק לאכול להנאתו ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק ואין יצרה תקפה וצביל יכול לשמרה כראי הקרן דכוונתו להזיק ויצרה תקפה ואין יכול לשמרה כל כך יפה: מדי

אי דלא אפקרינהו לשמואל דאמר. התם בהמניח את הכד (לקמן דף כח:) כל תקלה צור הוא וא"ע"ג דלא הפקיר היינו צור: **ולרב דאמר.** כל תקלה שלא הפקירה משור למדנו מה שור שהוא ממונו ואם הזיק חייב אף כל ממונו אם הזיק חייב: **שינו שור.** ולא תולדה צור נינהו ובשור אמרן לעיל תולדה שור כי שור. ואפי' לשמואל נמי דאמר תולדה צור נינהו מאי חזית לאוקומי מילתא דרב פפא אמולדה צור מאי שנא צור דחייב שכן מחילת עשייתו וכו': **הני נמי סהלא עשייתן.** מחילת מה שנעשו צור דהיינו כשהוחמו לשם היו עומדים לנזק: **וי קאמר רב פפא.** תולדה לאו כאל דידה אמולדה דמצעה: פלוגמא דשמואל ורב דמצעה לקמן בשמעתין: **אדם יעורר היינו אש:** אדם מועד. ער וישן בשליה פ"ב: **אלא.** תולדה דלדס היינו כיחו וניעו. כיחו רוק הפה יעורר ליחת החוטם (רוק היוצא מתוך גופיה אגב כח): **אי צהדי דאולי מוקי.** שפאל על השירא"ס וטנפיה או לתוך המשקין ונמאסו: **כחו הוא.** דהיינו אדם גופו ותייב: **אי צמר דניית.** אחר נוח הרוק לארץ הזיקו שהחלק אדם צמח: **בין לרב בין לשמואל היינו צור.** דהא דלמי תקלה דלפקרה היא: **צרות מלויה.** דאי צרות שאינה מלויה הוה אונס ולא מתייב אבל צרות מלויה הוה תולדה דאש שהרי אש נמי הרוח מוליכה: **דנה אחר מעורב צה.** והוה ליה לאסוקי אדעמיה: **צחאי נזק לריוט.** שהיתה מהלכת והמזיחה לריוט צרגליה ושיצרו את הכלים דק"ל דהלכתא גמירי לה למשה מסיני דממונא הוא ולא קנס וא"ע"ג דפלגא נזק של נגיחה הוה קנס כדאמרינן לקמן [טו.] האי פלגא נזקא ממונא הוא והלכך לאו תולדה דקרן הוא אלא דרגל דמכח רגל הוא דאמו וכרגל לא הוה דרגל משלם נזק שלם והיינו דרב פפא: **ואמאי קרי לה סולדה דרגל.** הואיל ואינה משלמת כמותה: **לשלם מן העלייה.** שאם הזיקה יותר ממה שהיא שוה משלם הזיק מצימו כי רגל דכתיב צה צרגלי' מיטב שדהו וגו' ולא הוה כי קרן דאין המזיק משלם אלא מגופו דכתיב (שמות כח) ומכרו את השור הכי וחמו את כספו ואם הזיק יותר על כדי דמיו מפסקי הניזק: **ולרבא אמאי קרי לה סולדה דרגל לפוטרו ברה"ר.** כי רגל דרגל אינה חייבת אש"כ כנסת לרשות הניזק והזיקה דכתיב צה' ושלח את צעירה וציער צעדה אחר והיינו צרשות הניזק: **אמר שומר.** אמר הקצ"ה: **אשא צקר.** גאולה לצדיקים: **וגם ליה.** חשך לרשעים אם תשובו

- א) לקמן ו. כח: א) לקמן
- ב) וסאהדרין ע"ג.
- ג) ובה"ז ד) ולקמן ח: א)
- ד) ולקמן יח: א) ולקמן יג: א)
- ה) ס"א אין זה ה) (שמות כב: ט) ויכ"כ העמוד ערך
- ו) ויגשין ס"א. ט) ויע"י
- ז) מוק' שבת קט"ו. ד"ה ויבדו
- ח) ומוק' מגילה כ"א: ד"ה צמנילא.

תורה אור השלם

1. אמר שמר אהא בפר וגם י'קה אם תבעיין בעיני שבו אהיז
2. איך נדפשו עשו נבטע מצפני: עובדיה א ו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וממונך בו דפשיטא דאם הוליקי ע"י לקמן כב ע"א מוק' ד"ה אש ממש ממונו: ד"ה ברפתייהו רב יוסף וכו'. ואין לך עת לעשות גדול מזה. ע"י שבת דף קטו ע"א מר"ה לא נמנו והמשי"א שם:

מוסף רש"י

וניעו. שפסא ממון הריאה ויוצא דרך הגרון (איכה ג חח.) בחצי נזק צרורות. צמחה שהיתה מהלכת והי' לריוט ממונן ממתח רגליה ושיצרה את הכלים, משלמת חצי מן אש"כ שאין זה שט"ו, דהא אורחא צמחי והוה תולדה דרגל ולא תולדה דקרן תמה והי'ל לשלמי מן שלם, הלכה למשה מסיני הוה לחצי נזק, וההוא חצי מן ממונא הוא, דהא לאו תולדה דקרן הוא (שבוטות ג.) דהלכתא גמירי לה. מסיני, שהיא תולדה של רגל ופוטרה ברה"ר כי רגל, וזיק רגל לאו קנסא נינהו אלא ממונא, שהרי מועדת מחילתה וגי' לריוט הוא ולא קיל רחמנא (כתובות מא.)

צתשצה ותבקשו מחילה צעיו. אלמא צאדס כתיב צעיו: איגניין. תרגומו של נצעו. אלמא נצעו לשון גילוי הלכך אמר מצעה זה השן דמצעה לשון מגולה הוא דהיינו שן שפעמים מגולה ופעמים מכוסה: **נצעו.** דמשמע הוא עצמו נצעו נגלה מצעה קמתי שהוא מצעה דצר אחר: **צועה.** לשון צעיו: **סנה שור לקרנו ומצעה לשינו.** ולקמן [ד.] פריך רגל מאי שיידיה: לא ראי הקרן שאין הנאה שן. צעל כרוחך הכי מפרש לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו כראי השן כו' כלומר דאי כתב רחמנא קרן דחייב לא אחיא שן מיינה דקרן אין הנאה להזיקו שן יש הנאה להזיקו: ולא

והיינו קרן דשן ורגל פטורין ברה"ר ובאכנו וסכיניו אין לחלק בין תמות למועדות דלא שייך לחלק אלא בצעלי חיים וא"ת היכי גמר משור מה לשור שכן ב"ח וכוונתו להזיק ומפרש רש"י דלאי מצור ושור ממה ה"ד ולקמן גבי ה"ד השוה דקאמר רבאי לאתויי אכנו וסכיניו לא גרס אי לרב דאמר כולם משורו למדנו היינו שור דלרב א"ש דכמה ה"ד אחי' כדפרשי' אבל קשה כיון דמצור נמי יליף לפטרו דהו כליס כצור ולקמן בהמניח (דף כח.) מתייב דהו רב כליס גבי נשבר כדו:

וממונך. לאו דוקא גבי צור דלאו ממנוא הוא וכן גבי אש דפשיטא דאם הדליק גדישו של מצורו צאש של אחר דתייב: **תולדה ישן.** הוה מנא למפקדן דלקמן מוקי מתניתי' כיון שדרכו להזיק וקרי ליה אש אלא דכלאו הכי פריך שפיר: **והתנן אדם מועד לעולם.** לא פריך דישן נמי הוה אש כדדרש עלה בגמרא דפ' כי"ד (לקמן דף כו:) מפלגת תחת פלג דהא לא מיימי הכא קרא אלא מיימי דהו כיוצא בו: **ביהו וניעו.** פיש הקונטרס מי האף וקשה לר"ת דצ"פ דס הגדה (גדה דף נה: וש) קמתי כמו וניעו ומי האף ונראה דכיון הוה היוצא מן הגרון צמח וניעו הוה היוצא מן הפה על ידי נענוע ש: **לפוטרו ברה"ר.** וא"ת אמאי פשיטא ליה טפי מלשלם מן העלייה וי"ל כיון דמן הדין היה משלם נזק שלם ואמי הלכתא דלא משלם אלא חצי נזק אש כן אחי' הלכתא להקל ולא להחמיר: **אמאי קרי לה תולדה דרגא.** א"ע"ג דדמי לרגל כיון שדינה חלוק היה לו לקרות לה שם צנתי עמיה: **בדמיתרגם רב יוסף.** נקט רב יוסף לפי שהיה בקי בתרגום שיש כמה ענייני תרגום ולא כדפירש צעלמא לפי שהיה סגי נהור ודברים שבכתב אי אתה רשאי לומר על פה ולכן היה אומר תרגום דמשום עמ לעשות אמר התם דשרי ואין לך עמ לעשות גדול מזה"ש:

לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו. ופשיעה פשע שהיה לו לשמור שורו שבקל היה יכול לשמורו שאין דחוקה להזיק כיון שאין הנאה להזיקה אבל שן שיש הנאה להזיקה הוה כעין אונס שלא היה יכול לשמרה כל כך כיון שהשן דחוק לאכול להנאתו ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק ואין יצרה תקפה וצביל יכול לשמרה כראי הקרן דכוונתו להזיק ויצרה תקפה ואין יכול לשמרה כל כך יפה: מדי

רבינו הגנאל

ודדונו נמי ואמרי כי קאמי רב פפא אמולדה דמבעה כו. אלא אמרו וניעו. פי' ורוק בליחה עבה או רכה, כדאמי' בענין תלמודי שרק בפני רבו ואמי' כח רוק קאמרו. אי בתר דניח זה הרוק, ודאי הוורק רוק מפי מפקיר אותו, בין לרב ובין לשמואל היינו בור. כי קאמי רב פפא אמולדה דאש וכן אכנו סכיני ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו דאש תולדה דאש מאי ניהו אילימא אבנו סכיני ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו היכי דמו אי בהדי דאזלו קא מוקי היינו אש מ"ש אש דכה אחר מוערב ב' בהן וממונך ושמיירתן עליך אלא תולדה דאש וכי קאמר רב פפא אמולדה דרגל רגל הא אוקימנא תולדה דרגל כרגל ב' ביחצוי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה ואמאי קרי לה תולדה דרגל י'שלם מן העלייה והא מבעיא בעי רבא ב' דבעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה משלם לרבא מבעיא ליה לרב פפא פשיטא ליה לרבא דמבעיא ליה אמאי קרי לה תולדה דרגל י'לפוטרה ברה"ר: המבעה וההבער כו': מאי מבעה רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה השן רב אמר מבעה זה אדם דכתיב י'אמר שומר אתה בקר וגם לילה אם תבעיין בעיו ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב י'איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף איכדין איתבליש עשו אתגלין מטמרוהי ורב מאי טעמא לא אמר כשמואל אמר לך מי קתני נבעה ושמואל מ"ט לא אמר כרב אמר לך מי קתני בועה מבדי קראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי רב מ"ט לא אמר כשמואל תנא י'שור וכל מילי דשור ושמואל נמי הא תנא ליה שור אמר רב יהודה תנא שור לקרנו ומבעה לשינו והכי קאמר לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו כראי השן שיש הנאה להזיקה ולא

בחה א מיי פ"ג מהל' מוקי ממון ה"ל ד סגג עשין סח טושי"ע ח"מ ק"י מי טע"י א וס"י מיל טע"י ח: ב' ב' ב מיי פ"ג מהל' חובל ומזיק הלכה יא סגג עשין ע טושי"ע ח"מ ק"י טח טע"י ח טע"י ג: ל ג ד מיי טס פ"י ה"ל י סגג טס טושי"ע ח"מ ק"י טע"י ח טע"י ג: לא ה מיי פ"ג י"ד מה' מוקי ממון ה"ל ט טג טג עשין פו סח טושי"ע ח"מ ק"י טח טע"י ח: ה הלכה ג סגג טס טושי"ע ח"מ ק"י טע"י ח טע"י ג: ודדונו נמי ואמרי כי קאמי רב פפא אמולדה דמבעה כו. אלא אמרו וניעו. פי' ורוק בליחה עבה או רכה, כדאמי' בענין תלמודי שרק בפני רבו ואמי' כח רוק קאמרו. אי בתר דניח זה הרוק, ודאי הוורק רוק מפי מפקיר אותו, בין לרב ובין לשמואל היינו בור. כי קאמי רב פפא אמולדה דאש וכן אכנו סכיני ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו דאש תולדה דאש מאי ניהו אילימא אבנו סכיני ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו היכי דמו אי בהדי דאזלו קא מוקי היינו אש מ"ש אש דכה אחר מוערב ב' בהן וממונך ושמיירתן עליך אלא תולדה דאש וכי קאמר רב פפא אמולדה דרגל רגל הא אוקימנא תולדה דרגל כרגל ב' ביחצוי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה ואמאי קרי לה תולדה דרגל י'שלם מן העלייה והא מבעיא בעי רבא ב' דבעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה משלם לרבא מבעיא ליה לרב פפא פשיטא ליה לרבא דמבעיא ליה אמאי קרי לה תולדה דרגל י'לפוטרה ברה"ר: המבעה וההבער כו': מאי מבעה רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה השן רב אמר מבעה זה אדם דכתיב י'אמר שומר אתה בקר וגם לילה אם תבעיין בעיו ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב י'איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף איכדין איתבליש עשו אתגלין מטמרוהי ורב מאי טעמא לא אמר כשמואל אמר לך מי קתני נבעה ושמואל מ"ט לא אמר כרב אמר לך מי קתני בועה מבדי קראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי רב מ"ט לא אמר כשמואל תנא י'שור וכל מילי דשור ושמואל נמי הא תנא ליה שור אמר רב יהודה תנא שור לקרנו ומבעה לשינו והכי קאמר לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו כראי השן שיש הנאה להזיקה ולא

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ד.

עין משפט
גר מצוה

לג א מיי פ"א מהל
גינה הלכה ט סמג
עין קנה טור ש"ע ח"מ
סי שמת סעיף ד:
לד ב מיי שם הלכה ט:

מירי דהוה **אעבר ואמה**. ולא כפירוש רש"י שפירש משום דתנן בהחובל (לקמן דף פו.) עבד ואשה פגיעתן כו' דל"כ ה"ל למינקט עבד ואשה אלא מפרש ר"ת דנקט עבד ואמה משום דקאמי אמתני' דסוף מסכת ידים וטעמא משום שמה יקיטנו רבו דבסמוך מפורש התם: **לא אע"ג דבוונתו**

לא ראי השן שאין כוונתו להזיק כראי הקרן שכוונתו להזיק ולא ק"ו הוא ומה שן שאין כוונתו להזיק חייב קרן שכוונתו להזיק לא כ"ש איצטריך ס"ד אמינא מירי דהוה אעבר ואמה עבד ואמה לאו אע"ג דבוונתן להזיק אפ"ה פטירי ה"ג לא שגא אמר רב אשי אטו עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו ב"שמה יקיטנו רבו וילך וידליק גדישו של חבירו ונמצא זה מחייב את רבו מאה מנה בכל יום אלא פריך הכי לא ראי הקרן שכוונתו להזיק כראי השן שאין כוונתו להזיק ולא ראי השן שיש הנאה להזיק כראי הקרן שאין הנאה להזיק ורגל מאי שיריה כשהזיק חב המזיק לאתווי רגל וליתנייה בהדיא אלא אמר רבא תנא שור לרגלו ומבעה לשינו וה"ק לא ראי הרגל שהזיקה מצוי כראי השן שאין הזיקה מצוי ולא ראי השן שיש הנאה להזיק כראי הרגל שאין הנאה להזיק וקרן מאי שיריה כשהזיק חב המזיק לאתווי קרן וליתנייה בהדיא במועדין מתחילתן קמירי בתמין ולבסוף מועדין לא קמירי ושמואל מ"ט לא אמר כרב אמר לך אי סלקא דעתך אדם הא קתני סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם וליתני ברישא בנזקי ממון קמירי בנזקי גופו לא קמירי ורב נמי הא קתני אדם בסיפא אמר לך רב ההוא למחשביה בהדי מועדין הוא דאתא ומאי לא הרי ה"ק לא ראי השור שמשלם את הכופר כראי האדם שאין משלם את הכופר ולא ראי האדם שחייב בארבעה דברים כראי השור שאין בו ארבעה דברים הצד השווה שבהן שדרכן להזיק וכי שור דרכו להזיק במועד ומועד דרכו להזיק כיון דאייעד אורחיה הוא אדם דרכו להזיק בישן ישן דרכו להזיק כיון דכייף ופשיט אורחיה הוא ושמירתן עליך אדם שמירת גופו עליו הוא ולמעמיך הא דתני קרנא ארבעה אבות נזיקין ואדם אחד מהן אדם שמירת גופו עליו הוא אלא כדאמר ליה רבי אבהו לתנא תני אדם שמירת גופו עליו הכא

ולא ראי השן שאין כוונתו שן לא אמי קרן מיניה ולהכי פריך ולא ק"ו הוא כל שכן דמשום האי טעמא נפיק קרן משן. וה"ה נמי דקא פריך אטעמא קמא דאי כתב קרן הוה נפקא שן מיניה בק"ו ומה קרן שאין הנאה להזיק מיילתא דרב יהודה לא ראי הקרן שאין הנאה כו' ואי כתב שן לא אמיא קרן מיניה ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק כו' ואי כתב קרן לא אמיא שן מיניה ולא מיקשי מידי האי לאו מיילתא היא שאין זה לשון הש"ס אלא ההוא דצעי למיגמר חזריה מיניה נקיט ברישא דקתני מתני' לא זה זה שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בו רוח חיים ואי כתב הני מרתי לא אמיא אש מתרוייהו אלמא כל היכא דקתני לא ראי זה כראי זה ההוא דצעי אגמורי חזריה מיניה נקיט ברישא דקתני מתני' וה"ק לא ראי זה כראי זה אין דין הכתוב בה ראי לנהוג בה: איצטריך. למיכתב קרן: אפ"ה פטורין. כדאמרינן בפ' החובל (לקמן דף פו.) העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו בחמרים פטורין: לאו טעמא רבה אית בהו. דאי מיחייבת ליה כל שעה שיכעיסנו רבו ילך וידליק גדישו של חבירו כדי לחייב את רבו: אלא פריך ואימא הכי. לא ראי השור כראי המזבעה דקתני במתני' ה"ק לא ראי הקרן שכוונתו להזיק כהרי השן שאין כוונתו להזיק אלא להנאלתה ממכונת הלכך אי כתב קרן לא הוה נפיק שן מיניה: ולא הכי ה"ק שיש הנאה להזיק כהרי הקרן כו'. ואי כתב שן לא אמיא קרן מיניה: ורגל מאי עביד ליה תנא דמתני' דלא תני: שיריה. בתמיה: וה"ק. הך דקתני מתני' לא הרי השור כהרי המזבעה ה"ק כו': רגל הזיקה מצוי הלכך לא אמיא שן מיניה: רגל וצור שן ואש מועדין מתחילתן לשלם נזק שלם דלא פליג רחמנא בין תס למועד אלא בנגיחה: שור המזיק ברשות הניזק. שנכנס לרשות הניזק ונגח שם את שורו ואע"ג דתס הוא משלם נזק שלם. וסתמא כר"ט דאמר לקמן (דף טו.) משונה קרן ברשות הניזק נזק שלם משלם: בנזקי ממונו. בנזקי גופו. שהוא עצמו מניק לא מיירי: הא קתני אדם. כפיפא אדם. דקתני במתני' לא הרי השור כהרי המזבעה ליה ברישא. דבנזקי ממונו קמירי. ונזקי גופו לא קמירי. ויש אומי הלכה כשמואל. ורב אמר לך אדם הא דקתני ליה בסיפא למחשביה בהדי מועדין הוא דאתא. מאי לא ראי לא ראי. הכי קאמי' לא ראי השור שמשלם את הכופר כו' הצד השווה שבהן שדרכן להזיק. שור דרכו להזיק במועד. אדם דרכו להזיק בישן. ושמירתן עליך. אדם שמירת גופו עליו. ופריך כו' אבהו דאמי' לתנא תני אדם שמירת גופו עליו.

(א) וידיס פ"ד מ"ו.
(ב) ויקרא ד"ג א (ג) ע"ב
טו"ס פסחים ז' ד"ה אלא'
(ד) ועי' גמרי"מ שהלריך
בתיבום של ה"מ"ס ונפטר
פ"י, (ה) נפס"ל: דעור,
(ו) נפס"ל: וממוקן,
(ז) ונשואם נזר ואש נמי לר"ך
(ח) וממוקן כ"ל ע"י מהר"ם,
למחוק

גליון הש"ס

תוס' ד"ח בשחוק ב' אלא מאירי. דלקמן דף ט ע"ב ועי' לקמן דף יג ע"ב בתוס' ד"ח כשהיק: שם ד"ה ברא ב' ו"ה לא פפבר משום ק"ב"ב ע"י פ"ד דף י"ג ע"א בשי"י ד"ה משל"כ נאש: בא"ד ראי לאו קרא דע"י. ע"י כפסר יריאם לנא"ס ס"י ח:

רבינו הגאול

שן אין כוונתו להזיק אלא לאכל להנאלתה. קרן כותה להזיק ואין לה הנאה. והוא למילף מעבד ואמה דפטור מרייהו. ודחי לה רב אשי. אטו עבד ואמה לאו טעמ' רבה אית בה במתניתין א' בסוף מסכת ידים תאמרו בעבדו ואמרו שיש בהן דעת שאם יקיטנו ילך וידליק גדישו שלחבירו ונמצא מחייבו בכל יום. ולא עמד זה התירוק ונודה. ותוך נבוא הני תנא שור לרגלו ומבעה לשינו כו'. וקרן מאי שיריה. מאי טעמ' שן ורגל מועדין מתחילתן הן ותני להו ברישא. קרן דהוא תם ולכי מייעד הוי ליה מועד תנא ליה בסיפא. כשהזיק חב המזיק לאיתווי קרן. ושמואל מאי טעמ' לא אמ' רב. אמ' לך אדם הא קתני ליה בסיפא דמתני'. והאדם. ואמאי לא תנא ליה ברישא. דבנזקי ממונו קמירי. ונזקי גופו לא קמירי. ויש אומי הלכה כשמואל. ורב אמר לך אדם הא דקתני ליה בסיפא למחשביה בהדי מועדין הוא דאתא. מאי לא ראי לא ראי. הכי קאמי' לא ראי השור שמשלם את הכופר כו' הצד השווה שבהן שדרכן להזיק. שור דרכו להזיק במועד. אדם דרכו להזיק בישן. ושמירתן עליך. אדם שמירת גופו עליו. ופריך כו' אבהו דאמי' לתנא תני אדם שמירת גופו עליו.

(א) ע"י מוס' ד"ה מירי דהוה.

ליה דדרבה מיניה וכו' נמי אין שייך להזכיר תנא דכי חזקיה דלקמן בפ"ב (דף קו.) משמע דלאי לאו קרא דעליו ולא על האדם הוה ילפינן אדם משור שיתחייב מזיד מיתה וכופר ומעליו פטרי ליה אפילו שוגג דומיא דשוס' דאין מויד לשור ומנא דכי חזקיה דפוטור אפילו שוגג היינו ממון שהזיק בשעת חיוב מיתה ולאפוקי ממנא דדריש ב' אלו נערות (כמוצות דף לה. ושם) הא אם יהיה אסון לא יענש דוקא דין אסון אמא חזקיה ואשמועינן לאו דוקא דין אסון לא יענש אלא אפי' שוגג לא יענש: כיון דכייף ופשיט אורחיה הוא. בירושלמי יש לישן לא מחייב אלא כשהשכיב עצמו אלא הכלים אכל אס יסן והציאו כלים אכלו ושכרן פטור דהם גרמו לו וכן אם היה ישן והלך חבירו לישן אכלו והזיקו זה את זה הראשון פטור והאחרון חייב: ולמעמיך. פירוש אפילו תימא מצעה זה השן: אדם שמירת גופו עליי. מכאן משמע דלא גרסינן במתני' וממונא' מדלא פריך נמי הכי אדם ממונו הוא ו"משה" אין לר"ך למחוק כדפירשתי לעיל (ג) ד"ה וממוקן: ואימא

ה"ג